

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-00, za četril leta Din 15-00, za pol leta Din 30-00; za inozemstvo Din 7-00 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Na viničarski kongres v Ljutomer!

Iz silne resignacije, v katero je padlo slovensko delavstvo zadnja leta mu »Jugoslovanska strokovna zveza« kaže pot k vstajenju: Kvišku glave, dvignite se, organizirajte se, sami pojdite v vztrajen boj za svoja sveta prava!

Le pogledimo, kako so si sledili med sabo zvezani dogodki: Dne 1. junija 1924, na dan, ko je tekla v Trbovljah rdeča rudarska kri, so praznovali naše delavske organizacije 30 letnico svojega obstoja. Dne 7. julija 1925 je zboroval v Ljubljani I. kongres kršč. socialistov, kujoč na široki program za več let naprej. Za 12. in 13. junija 1926 je »Krekova mladina« organizirala v Celju »Prvi kongres kršč. socialistične delavske mladine«. Kdo ni poln upov na boljše delavsko bodočnost zapušča starodavno mesto celjskih grofov? In že 11. julija 1926 so se sestali na svoj prvi kongres v Zagorju kršč. socialistični rudarji. Preko vročine poletnih dni pa je snovala svoje načrte naša najjačja organizacija »Strokovna zveza tovarniškega delavstva«, organizujoč za 15. in 16. oktober 1926 »I. splošni strokovni kongres tovarniškega delavstva« v Trzinu na Gorenjskem. Ta dva dneva ne bosta izginila iz spomina kršč. socialistične delavske ormade, zbrane na krasnih zborih. Proč malodušje! Mi moramo iti naprej, naše ideje morajo zmagati! Serijo naših kongresov bodo letos zaključili viničarji s svojim I. kongresom dne 7. in 8. decembra v Ljutomeru. Delegatski zbor dne 7. decembra bo izdelal program zvezi in načrt organizacijskega dela. V nedeljo, dne 8. decembra na praznik Brezmadežnega Spočetja pa bodo viničarji kakor silen vihar manifestirali za svoje pravice. Viničar nima domačije. Viničar nima obleke, ne obutve. Viničar nima kruha, in dasi v vinskih krajih — največkrat čobodro pije. Viničar ni zavarovan ne bolniško, ne nezgodno, na stara leta pa naj se ga Bog usmili! In vendar viničar dela, gara kot črna živina iz dneva v dan, iz leta v leto —

40.000 viničarskih družin šteje Štajer zeleni. Kak problem, kaka agrarna vprašanja! Štiri leta leži že v Belgradu viničarski red, sprejet na konferenci vseh prizadetih činiteljev. Samo v srbščino ga je treba prestaviti in uzakoniti. Od tam doli veje mrzla kraška burja: nič, nič, nič!

In vendar! Mi pojdimo v Ljutomer na viničarski kongres! In bomo dobro govorili, a še boljše organizirali!

40.000 rodbin! Ko bodo ti bataljoni organizirani, disciplinirani — misli kot en mož — marširali, potem nam bo šele vsem jasno postalo, kako prav je bilo, da smo šli v Ljutomer.

Zato pojdimo in bomo z veseljem svoje trdne ideje sejali. Naj živi viničarski kongres v Ljutomeru!

Problem o zaposlitvi ženske.

Delavsko gibanje se nerado sreča z ženskimi močmi. Nastop ženske kot konkurentinje na trgu delovnih moči smatra delavstvo kot nezdrav element. Delavstvo gre predvsem z vidika, da je ženska največkrat zelo slabo plačana, vsled česar vpliva nehoti v velikih slučajih tudi na višino možkih plač. Ta moment bi gotovo govoril proti zaposlitvi žensk v tovarnah ter v onih obratih in podjetjih, kjer je dosedaj izključno kraljevala moška moč. So pa še drugi važnejši momenti, ki govore proti zaposlitvi ženske izven njenega delokroga. Od rešitve tega problema zavisi bodočnost družin in vzgoja otrok.

Če je zaposlena žena čez dan, trpi domače življenje. Doma ni one prisrčnosti, katera more dihati le v družini, v kateri se posveti žena z vso svojo dušo temu cilju. Žena-delavka pa seveda nima časa, da bi uredila dom po svoji želji. Ona mora hiteti pri pospravljanju, pri kuhanju, da še celo pri jedi. V taki družini vlada nekako hlastanje in nervoznost. Zato ni čudno, da ne najde mož utehe in zatočišča v svojem domu. Čestokrat se pripeti, da se smatra doma kot nekega tujca ter plača ženi le nekakšno odškodnino za stanovanje in hrano. Isto je z odrastlimi otroki, ki imajo že lasten zaslužek. Ti dajejo staršem le nekak prispevek za hrano in nič več. Sicer so pa le malo doma, večinoma se družijo s svojimi znanci in prijatelji. Domov prihajajo le kot najemniki samo k jedi in počitku. V taki družini je izgubljena družinska skupnost, tako družina družni le skupna miza in skupna streha, ni pa več enotnosti duha.

Še hujše je z doraščajočimi otroki. Doraščajoče dete je takorekoč odsev matere. Ona živi z njim, se pogreza v njegovo dušo, polaga vanj semena, kojih sadovi ga naj krepe v

bojih življenja. Otrok matere-delavke je takorekoč sirota brez staršev. Če je mati v tovarni, ga mora prepuštili tujim ljudem. In tako ni prilike, da bi se predle one prisrčne vezi, ki vežejo mater in otroka od mladosti do groba. Otroci brez mater so v veliki večini kandidati za počestno armado.

Najbolj so pa vredni obžalovanja dojenčki mater-delavk. Nimajo niti potrebne nege niti potrebne in zdrave hrane. Hirajo v zapuščenosti, družice so jim različne boleznj. Ravno vsled tega dejstva je umrljivost delavskih otročičev zelo velika.

Krščanski socialisti ne precenjujejo žen-delavk kot konkurentinje na delovnem trgu, ampak predvsem kot steber družin, vsled tega je naš klic: Vrnimo matere-delavke njihovim družinam! Gotovo je življenje odvisno velikokrat od gospodarskih razmer, večkrat se udiinja mati tudi brez potrebe. Naša naloga je, da ustvarjamo zopet zdrave, krščanske in srečne družine.

Predpogoji pa so: Plače delavcev morajo biti tolike, da odgovarjajo njihovim gospodarskim in kulturnim potrebam.

Ustvariti se morajo dostojna in človeška stanovanja.

Uzakonitev zakonov, ki bodo ščitile delavske družine, predvsem pa družine z mnogobrojnimi otroki.

Snovanje šol, katere naj vzgoje delavsko žensko mladino za bodoče matere.

Družine morajo dobiti zopet svoj pomen, kakor so ga imele pred liberalno dobo. Kajti družine so prva in najvažnejša stopnja v vsem družvenem življenju narodov in človeštva. Zdrave in poštene družine pomenijo zdravo in solidno družbo, skvarjene in degenerirane družine pa istotako družbo.

Napake III. kongresa Delavskih zbornic.

Tretji kongres Delavskih zbornic, ki je zboroval dne 24. in 25. okt. 1926 v Belgradu in katerega so se udeležili tudi štirje naši delegatje (Žumer, Kordin, Žužek in Gajšek), bi pravzaprav lahko označili kot kongres tistih sindikatov, ki po svoji miselnosti pripadajo II. amsterdamski internacionali. Pri nas jim delavstvo pravi »Korunovci«, »Kristanovci«, »socialpatriotje«, na Hrvaškem in v Srbiji jih nazivajo »socialno-demokratska birokracija«, v inozemstvu pa jih krščujejo za »ministerjalce«. Za trditev v prvem stavku imamo več razlogov. In to zlasti: 1. V vseh delavskih zbornicah (kakor tudi v okrožnih uradih) imajo moč v rokah bodisi po naklonjenosti režimovcev, bodisi po sleparijah ljudje te sorte. Evo: V Sloveniji so si večino pridobili na sleparski način pri volitvah, v Srbiji in Hercegovini so zmetali iz registra Delavskih zbornic neodvisne sindikate, drugod pa so bili imenovani v zbornice od proslulega ministra za socialno politiko. 2. Kongres je bil aranžiran tako, da so prišli do dejanskega izraza le socialni demokratje, ki so tudi vodili priprave, vedeli za referate in za resolucije. 3. Poleg tega se je obenem s kongresom vršila tudi konferenca »ujediniteljnih« železničarjev in kovinarjev. Te konference so socialni demokratje skrivoma pripravljali obenem s kongresom Delavskih zbornic. 4. Upravo imajo v rokah sami socialni demokratje. Zlasti prihaja to do izraza v osebi dr. Živkote Topaloviča, tajnika osrednjega tajništva v Belgradu, o katerem trdijo slovenski marksisti neprestano, da ima absoluten vpliv na ministra za soc. politiko dr. Simonoviča, slovenski politiki pa so nam dejali, da naj mi njega delamo odgovornega za neuspehe na socialnem polju. Torej se to vjema!

Kongres je bil organiziran tako pod mizo ali pa tako prenačljeno, da poedine Delavske zbornice — kaj šele klubi ali strokovne organizacije! — niso imele nikake prilike, da bi bile že doma lahko zavzele svoje stališče k posameznim referatom, odnosno resolucijam. Jedva, da smo mogli pravočasno imenovati svoje štiri delegate.

Tik pred kongresom smo delegatje dobili v Belgradu mape z resolucijami in z drugo, v mnogočem nepotrebno ropotijo. Kdo bo poslušal referate in študiral resolucije? Kdo se bo udeleževal ene komisije in stavljal posebne predloge k vsem ostalim? To je izključeno. Kongres je bil vsled tega ponesrečen in ni rodil tistih uspehov, ki bi jih bil moral.

Glavno so komisije; pa še te morajo biti dobro organizirane. Tam se morajo kresati misli, tam se staviti, sprejemati in odklanjati predlogi. Tam se šele končno redigirajo stvarne, kratke, jedrnatte resolucije. Kilo-metrski osnutki, zlasti pa še ponavljajoči se, na tak kongres ne spadajo.

Šele nato bi bilo mogoče dobro, manifestacijsko splošno zborovanje s kratkimi, a tembolj aktualnimi referati. Kaj naj rečemo o referatu Vladimira Pfeiferja, tajnika zagrebške zbornice, ki nas je v 9 četrtturnem govoru naravnost mučil? In Kurtinijev referat o pomorskem delavstvu? Začeti s srednjim vekom — na kongresu Delavskih zbornic? Ali je kongres socialni tečaj za — začetnike delavskega gibanja? Isto lahko trdimo o govoru dr. Topaloviča: retorično do-

vršen in klasičen, v številkah mnogokje neverjeten (poslanec Pušenjak bi o tem, ako bi bilo kaj debate, rekel marsikaj) in prirejen tako, da je skoro izključena vsaka debata, — v t a k i h razmerah seveda.

Napak je tudi bilo, da je vodstvo kongresa premalo mobiliziralo politične klube in javnost. Pod vtisom delavskega kongresa bi javnost morala stati. Javnost in vlada. Zlasti vlada. Tistih par zastopnikov tam ne pomeni nič. Deputacij bi bilo treba ter odločnih, ostrih nastopov.

In ne vemo, kaj bi bili slovenski marksisti pisali, če bi bila na vladi SLS, — minister za socialno politiko pa bi ne pristostvoval osebno kongresu.

Niso to vse napake; jih je še polno. Naš vtis je, da amsterdami nimajo prave sape nastopati za delavske koristi.

Treba bo, da se ta reč drugič pripravi in izvrši bolje.

K pravilniku o bratovskih skladnicah.

Vprašanje na gospoda ministra za šume in rude Vaso Jovanoviča.

III. kongres Delavskih zbornic v Belgradu je 25. oktobra t. l. sprejel resolucijo, v kateri protestira proti dosedanjim ureditvi rudarskega zavarovanja ter proti načinu, kako se vrše priprave za izpremembo obstoječe uredbe.

Kongres je zahteval: 1. da se zaslisi delavski zastopniki pri Bratovskih skladnicah in zastopniki Delavskih zbornic, preden bo ministarstvo za šume in rudnike izdalo uredbo o zavarovanju rudarjev; 2. da se rudarsko zavarovanje postavi na solidno matematično podlago in da se rudarskim delavcem zagotovi na upravo in izvajanje zavarovanja tisti vpliv, ki so ga imeli, preden je sedanjim pravilnikom o bratovskih skladnicah stopil v veljavo.

Ker so zahteve, izražene v resoluciji III. kongresa Delavskih zbornic, glede rudarskega zavarovanja popolnoma upravičene ter točno odgovarjajo načelnemu stališču podpisanih poslancev, zato zahtevamo, da se brezpogojno zaslisi zastopniki rudarskega delavstva in Delavskih zbornic ter povabijo na aktivno sodelovanje pri izdelavi nove ureditve rudarskega zavarovanja. Mislimo, da je vsakomur jasno, da more in mora rudarsko zavarovanje v prvi vrsti interesirati rudarje same in bi se zato brez njih ne smelo ničesar odločati o njihovi eksistenčnih vprašanjih.

Dalje smo mnenja, da bi se zavarovanje rudarjev in kovinarjev moralo urediti z zakonom, kakor je že zakonito urejeno zavarovanje drugih delavcev. Bojazen pred vednimi izpremembami jemlje zavarovancem zaupanje do zavarovanja ter izpodkopava v tem njegove temelje.

Zato vprašamo gospoda ministra:

1. Ali hoče takoj ustreči gori navedenim zahtevam?

2. Ali hoče tako pripravljene Pravilnik o Bratovskih skladnicah predložiti Narodni skupščini ter ga na tak redan način uzakoniti?

Prosimo ustnega odgovora v Narodni skupščini v zakonito določenem roku.

Belgrad, 29. oktobra 1926.

Dr. Gosar s. r. F. Kremžar s. r. Fr. Smodej s. r.

Viničarji, viničarke!

Po vinorodnih okrajih Maribora, Ptuja in Ljutomera je raztresen naš delavski viničarski stan. Brez pravic je, brez bolniškega, nezgodnega, starostnega in invalidnega zavarovanja. Za trdo delo mu družba ne nudi niti dovolj kruha, niti primerne obleke, niti zdravih stanovanj, niti lepe besede, vredne božjih otrok.

40.000 družin šteje naš stan! Kaka armada, ako se organizira, disciplinira, si postavi program in ako gre kot en mož v boj za pravice viničarjev.

Da se to zgodi in da tudi viničarju vzide žarko solnce gospodarske svobode, je »Strokovna zveza viničarjev in kmetskih delavcev« v Ljutomeru sklenila, sklicati

Prvi kongres viničarjev,

ki bo zboroval, dne 7. in 8. decembra v Ljutomeru

s sledečim dnevnim redom:

V torek, dne 7. decembra:

Ob 13. uri zborovanje delegatov, iz vseh viničarskih krajev, v Katoliškem domu.

1. Kritičen položaj viničarjev (Peter Rozman).
2. Program in zahteve viničarske organizacije (Andrej Semenič).
3. Praktična izvedba organizacije (France Žužek).

Po delegatskem zborovanju prijateljski večer. — Začetek točno ob 17. uri.

V sredo, dne 8. decembra:

Ob 8. uri sv. maša, nato zborovanje v Katoliškem domu.

1. Krščanski socializem — naš rešitelj (dr. Andrej Gosar).
2. Naša delavska kultura (K. Pitako).
3. Naše delo v bodočnosti (Ivan Gajšek).
4. Debata in sprejem resolucij.

Popoldne ob 2. uri istotam tamburaški koncert, tovariški sestanek in srečolov.

Tovariši viničarji, tovarišice viničarke, pristaši in prijatelji idej krščanskega socializma! Dne 7. in 8. decembra vsi na naš kongres v Ljutomer! Naj postane ta dan, dan vstajenja za naš stan! — Živelo organizirano viničarsko delavstvo!

Pripravljalni odbor.

NB. Polovična vožnja na vseh progah Slovenije dovoljena.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz glavnega tajništva. Skupine, ki še na zadnji poziv niso prijavile številca svojih brezposelnih, naj to store vsaj do 15. t. m., ker se na poznejše prijave pri sedanjih kvoti brezposelnih podpor ne bomo mogli ozirati. — Naslovov, za katere smo v zadnji okrožnici zaprosili skupine, še nekatere niso poslale. Storitve to nemudoma. Z ozirom na razna vprašanja o poteku III. kongresa D. Z. v Belgradu naznanjamo, da se bodo po načrtu vršili pri večjih skupinah shodi, na katerih bodo o kongresu poročali delegati.

Mariborsko okrožje.

V zadnji številki smo objavili tvorino, ki se bo obravnavala na letošnjem socialnem tečaju. Tečaj se bo pričel že v ponedeljek, 15. t. m., ob pol 8 zvečer v društveni sobi na Koroski cesti 1. Opozorjamo vse priglase na točno udeležbo, vabimo pa tem potom tudi vse krščansko misleče delavce, zlasti mlajše, ki se še niso prijavili, da to store vsaj do 14. t. m. ali v ponedeljek pred začetkom predavanja. Ne bodo to suhoparna predavanja, temveč načeta vprašanja, ki se bodo skupno z učenci obravnavala. Podajala se bo izobrazba delavcem, da se kot delavci izobrazijo in delajo zopet za delavstvo samo in pomagajo svojim trpečim bratom. Tako bo dana realna podlaga za delavsko izobrazbo, ki jo tako nujno potrebujemo za naš napredek in bo pripomogla k ozdravitvi današnjih žalostnih socialnih razmer.

Ne moremo pa dovolj poudariti, da delavstvo prenese vse žrtve in trud, da dobi iz te šole vzgojene kršč. socialiste, prave voditelje in zastopnike delavskega stanu. Ker le ti bodo hoteli ter znali povedati resnico, kako se godi onemu, ki si mora z delom služiti svoj kruh. Edino on, ki trpi in se mu godi krivica, vzgojen v tej šoli, bo vedel, kaj je vzrok današnjemu propadanju človeške družbe, zlasti pa delavskega stanu. Po svojem pravem spoznanju bo tudi deloval v naši delavski organizaciji in pripomogel nji do njene veljave in moči, delavstvu pa do boljše bodočnosti.

Celjsko okrožje.

Zadnjo nedeljo ob 9 uri dopoldne se je vršil sestanek okrožja JSZ v dvorani pri Belem volu. Sestanek je

bil zelo dobro obiskan. Kot poročevalci so nastopili tov. Drobne Franc o vprašanju potrebe strokovne organizacije in kako organizacijo urediti, nadalje je govoril posl. dr. Hodžar o političnem položaju v splošnem, politični organizaciji in potrebi strokovnih organizacij in končno Krajnc Ludovik o kongresu Delavskih zbornic in o ustanovitvi borze dela v Celju. Sestanek je potekel v najboljšem redu in v splošno zadovoljnost udeležencev. Prihodnji sestanek se bo vršil v nedeljo, 21. t. m., v istih prostorih ob navadni uri.

Zveza tovarniškega delavstva.

Sestanek delavstva tovarne »Tanina« v Goričanah. V nedeljo ob treh popoldne se je vršil v Sori članski sestanek delavstva tovarne »Tanina«. Na sestanku je predaval zvezni tajnik tov. Lombardo o soc. zakonodaji in delavskih soc. institucijah. Na koncu se je razpravljalo o razmerah v tovarni in ugotovilo, da tovarna ne plačuje za nadurno delo nikakih povškov. Sklenilo se je poslati vodstvu tovarne spomenico glede ureditve delovnega časa in plačevanja nadurnega dela po določenih zakona. V tovarni obstoja še več drugih nerednosti, katere pa bodo prišle počasi vse na vrsto. Treba je, da se delavstvo enotno organizira v strokovni organizaciji, ker le na ta način bo mogoče odpravljati krivice in nerednosti v tovarni. Tovariši, ki se še niste odločili za pristop v organizacijo, storite to takoj. Zavedajmo se vsi, da gre za interese vseh, za to naj bo tudi dolžnost nas vseh, da se skupno borimo za odpravo krivic. Sklenilo se je tudi, da se v bodoče vršijo redni mesečni članski sestanki in sicer vsako zadnjo nedeljo v mesecu. Tovariši prihajajte vedno polnoštevilno na sestanke, ker so namenjeni v prvi vrsti delavski izobrazbi ter enotnemu nastopanju delavstva za njegove interese.

Zveza papirniškega delavstva.

Zveza papirniškega delavstva. — Občni zbor zveze se bo vršil v nedeljo dne 14. t. m. ob 8. uri v kleti Konsumnega društva na Kongresnem trgu v Ljubljani.

Delovni red. Vodstvo papirnic je dalo zadnje dni svojim organom navodila za izvajanje svojega delovnega reda, ki ga je delavstvo kompak-

no odklonilo. Podjetnik se je začel igrati z ognjem, ker delavstvo takega delovnega reda ne more in ga ne bo priznalo. Jugoslov. strok. zveza je predložila Delavski zbornici delovni red, ki so ga odobrili zaupniki papirniškega delavstva, s prošnjo, da Delavska zbornica skliče anketo, da se uvede delovni red, ki bo obojestransko sprejemljiv.

Zveza tobačnega delavstva.

Intervencija za tobačno delavstvo. Ob priliki III. kongresa delavskih zbornic v Belgradu, sta intervenirala tov. nar. posl. Franc Smodej in gl. tajnik Ivan Gajšek pri upravi monopola v smislu resolucij, ki jih je tobačno delavstvo sprejelo na svojem zadnjem skupnem shodu v Ljubljani in tudi prejšnjih. Tovariša Smodej in Gajšek sta g. načelniku uprave monopola naslikala vso bedo tobačnega delavstva v Ljubljani in mizerne plače, ter na podlagi statistike dokazala, kako nizke in krivične plače prejema danes delavstvo v primeri z onimi pred vojno. Zahtevala sta, naj se pravilnik, s katerim se bodo plače pravično uredile, hitro izda, kakor tudi pravilnik o upokojenih. G. načelnik se je pohvalno izrazil o materialu, ki mu ga je predal tov. Gajšek in obljubil, da hoče storiti, kar bo v njegovi moči. Omenil je tudi težkoče, ki so napoti, da se položaj tobačnega delavstva že ni izboljšal. Podrobno bo poročal o tem tov. Gajšek na shodu tobačnega delavstva.

Viničarji.

Centrala S. Z. V. K. D. vabi na zbor zaupnikov dne 5. decembra t. l., kateri se bo vršil v Slamnjaku št. 60. Vabila in dnevni red bomo pravočasno razposlali vsem zaupnikom. Za odsek Krekove socialne šole se je prigrasilo večje število nadebudnih fantov Krekovcev. Namen šole je vzgojiti kader lastnih govornikov izrazitih kršč. socialistov ter zastopnikov viničarskega stanu, katere bomo nujno rabili pri velikem delu na polju viničarske organizacije. Čas, ko bo treba vzeti v roko potno palico in prebrskati vse kraje vinskih gričev, že trka na duri. Pripravimo se! — Tajnik.

Na Zavrču v Halozah se bo vršil 28. novembra sestanek vseh viničarskih zaupnikov župnij Zavrče in Sv. Barbara v Halozah. Določili bomo smeri za ustanovitev novih skupin ondotnih krajev, da se organizira tudi viničarski proletariat iz Haloz.

Skupina Sv. Miklavž. Vabijo se vsi člani strokovne zveze in posmrtninskega sklada na sestanku, ki se bo vršil v nedeljo dne 21. novembra t. l. po rani sv. maši v prostorih Društvenega doma Sv. Miklavž. Udeležba je obvezna za vsakega.

Skupina Ormož se bo ustanovila na sestanku, ki se bo vršil 21. nov. v Litmerku blizu Ormoža. Začetek točno ob 2. uri popoldne. Poroča tajnik zveze viničarjev. Zaupniki obvestite v okolici vse viničarje!

Rudarska konferenca v Sarajevu.

Delegat JSZ, tov. Uranjek, nam poroča iz Sarajeva, kjer se udeležuje konference zastopnikov drž. rudnikov, da so dosegli plačane dopuste. Rudarji drž. premogovnikov dobe tudi večje deputate in več drugih ugodnosti, o katerih bomo poročali v prihodnji številki.

M. Š.:

Delavska rešitev — samopomoč.

RUNO V TRŽIČU.

Ko prideš v Tržič čez most na glavni trg, ti vzbudi pozornost čedna napisna deska: »Runo«. Marsikak tuje vprašuje, kaj pomeni ta napis in kakšna je firma po imenu »Runo«; pa tudi domačini pogosto ne vedo, kaj pomeni ta beseda. Marsikdo misli, da je to sestavljenka iz raznih začetnih besed kake firme, kakor na primer: »Impex« iz začetnih zlogov besed: Import-Export, ali »Peko« iz začetnih zlogov Peter Kozina. Toda Runo je

prava staroslovenska beseda, kar pomeni na meh odrto kožo ovce ali koze.

Starogrška pravljica pripoveduje, da so šli Argonauti z ladjo Argo iz Grčije na obrežje Črnega morja iskat zlato runo in da so potem z njim bežali ob Donavi in Savi in so na potu ustanovili Vrhniko.

Ko smo zbirali novo snujoči se zadrugi ime, mi je takoj prišlo na misel ime — runo, ki pomeni to, kar zadruga prideluje in izdeluje; beseda naj bi imela pa tudi — omen — to je dober pomen, da bi bila firma, ki bi nosila to ime »zlato runo« za krščansko delavstvo v Tržiču.

Kako je prišlo do ustanovitve Runa?

V Tržiču je stara usnjarska obrt in industrija, posebno pa je slovela skoro po vsej Evropi ovčina in kozina tovarne Karel Mally. Na Poljsko in Madjarsko, Romunijo, v Nemčijo, da celo v Ameriko so se izvažali izdelki te tovarne, posebno je slovel njen stroj na česlo. Po Poljskem in med Rusini nosijo zlasti ženske čevlje z visokimi štebalami in kakor drugod pravijo »botami«. Te golenice so izdelovali posebno radi iz mehkih Mallyjevih ovčin in kozin. Poleg velike Mallyjeve tovarne, ki bi lahko zaposlila do 100 delavcev, so obratovali v Tržiču še razne druge usnjarske tovarne in obrtne delavnice, kakor so: Stanislav Pollak, Vincenc Pollak, Josip Deu, Josip Pehare, Richard Mally. Te so svoj čas prav lepo uspevale, po vojni pa je začela tržiška usnjarija propadati deloma vsled splošnih gospodarskih razmer, deloma pa vsled raznih pomanjkljivosti pri podjetjih samih. Vse je pešalo. Tovarno Mally so tirale k umiranju posebne razmere, na novo ustanovljena tovarna Tovus, ki je prevzela delavnice Stanislava Pollaka, se je borila kmalu po svojem postanku s smrtnimi težavami, Richard Mally je le živel s par starimi delavci in delavnice so mu razpadale, inženjer Pollak je tovarno zaprl, Viljem Raitharek je pešal v prostorih tovarne Deu, Čevljarska in usnjarska zadruga pri Peharcu je razpadala vsled notranjih razmer, dasi je imela najlepše pogoje za krasen napredek. Tako je propadala vsa usnjarska industrija v Tržiču v letih 1922 do 1925. V usnjarskih obratih pa smo imeli najbolj zavodno krščansko delavstvo. Vsem je grozila katastrofa, da pridejo prej ali slej na cesto in kam potem? Če bi se bili morali izseliti, bi bil Tržič izgubil najboljše delavske moči, pa tudi najboljše krščansko delavske voditelje.

Te razmere smo z našimi delavci večkrat obravnavali in prišli do zaključka, da je treba ustanoviti lastno podjetje skupaj s prijatelji delavstva, posebno s poštenimi čevljarskimi mojstri. Dolgo smo iskali primerne delavnice, končno smo dobili v našem usnjarsko delavnico s pritliklino pri Rihardu Mallyju. Hitro smo ustanovili usnjarsko in čevljarsko zadrugo in ji dali ime »Runo«.

Začeli smo z izdelavo ovčin in kozin, pa tudi s trgovino usnjarskih izdelkov. Obratni kapital smo dobili deloma potom velikih deležev — okrog 150.000 Din, deloma potom Hranilnice in posojilnice v Tržiču, deloma pa od Ljudske posojilnice v Ljubljani.

Kakor vsako podjetje, tako se je moralo tudi »Runo« boriti z mnogimi začetnimi težavami, vendar pa te težave niso bile niti 50% tako velike, kot sem jih pričakoval. Z nami je bila očitno božja roka. Tu se je izkazal izrek: Delaj in molil! To moramo javno povedati, da smo pred vsem pričakovali in prosili božjega blagoslova in Bog nam ga je res dal! Brez molitve bi gotovo ne bilo šlo vsaj tako kot je šlo. Poudarjati moram, da so za uspeh podjetja molili člani sami, a v molitvi so nam mnogo pomagale tudi naše redovnice in mnogo oseb, za katere javnost niti ne ve —!

Iz malega — začeli smo s par delavci — je zrastle velika tovarna! Delavnica pri Rihardu Mallyju nam je postala kmalu premajhna, vzeli smo v najem tovarno Josipa Deua in danes nam je tudi ta že veliko premajhna, ker v njej zaposlujemo že 24 delavcev, v pisarni pa imamo 3 moči.

Obratovati smo začeli v začetku 1925. — nekako v začetku februarja, — pa smo imeli že lansko leto skoro 18 (osemnajst) milijonov dinarjev prometa. Napravili smo tudi lep dobiček. Letošnja polletna bilanca pa kaže sijajen napredek v vsakem oziru, prometa bo blizu 25 milijonov dinarjev; delamo približno s 750.000 Din obratnega kapitala.

Vsa druga tržiška usnjarska industrija in obrt je v l. 1925. in 1926. ustavila svoje obratovanje, »Runo« pa je v tem času, ki je bil res kritičen čas industrije, sijajno napredovala, ostala je skoro sama na tem industrijskem polju v Trziču in oskrbela večino krščanskega delavstva te stroke z delom in upa, da sprejme v svoje okrilje še ostale delavce, ki danes še nimajo dela.

Poleg božje pomoči je k uspehu pripomoglo pred vsem to, da imamo izvršno strokovno moč, ki vodi pizarno in trgovino. Usnjarijo vodijo delavci sami in so se izkazali kot strokovno izvežbani v svojem poslu, ker so naši izdelki prav dobri in lahko tekmujejo z drugimi. Sprejeli pa smo tudi v svoje okrilje vse boljše moči in pa vse delovodje raznih propadlih usnjarn v Trziču.

V podjetju so zaposleni samo pridni in vestni delavci krščanskega mišljenja. To je pravo krščansko komunistično podjetje. Vsi delavci so člani zadruga in tako se vsak zaveda, da dela zase, da je na podjetje navezana tudi njegova lastna eksistenca. Če prideš v obratne prostore naše ca. »Rune«, boš opazil nekaj mir. Skoro nobene komande, vse teče nekam samo po sebi, vsak ima svoje delo, svoj delokrog, pa vendar povsod vlada stroga disciplina. Tu ne opaziš kakih »drukarjev«, ki bi se kam po kotih potikali in lenarili, vsak dela in dela pridno od jutra do večera pri svojem delu in ko pride konec dela, ne vrže delavec svojega dela v kot, da brž popusti vse. Tudi ne gledajo delavci neprestano na uro, kdaj bo konec dela, ampak pri vseh se opazuje veselo delavno razpoloženje. »Runo« je dokaz, da je mogoč neke vrste komunizem, a samo tam, kjer vlada pravo krščansko mišljenje in življenje, poštenost in pridnost, strokovna narava in disciplina. V tem duhu in obrazu in disciplini. V tem duhu in po teh načelih se bo moralo delavstvo povsod izobraževati in vzgajati, pa bo zmožno tudi drugod stopiti na lastne noge in postati tudi samo svoj gospodar.

Ali bo »Runo« uspevala? Nekateri prorokujejo, da bo propadla, ko tega ali onega več ne bo v Trziču. Toda »Runo« bo uspevala in se razvijala, če bodo njeni člani še nadalje molili, prosili Boga pomoči, če se bodo praktično držali načel in če bodo ohranili pravo delavsko disciplino. Še več. Če bo v »Runo« vladal krščanski delavski duh — bo podjetje pravo zlato — runo — za delavstvo in ves Trzič.

Političen pregled.

Parlament je prošli teden razpravljaval o predlogu Jugoslov. kluba za nujno pomoč poplavljenecem. Vladna večina je nujno pomoč odklonila. Nadalje je vladna večina odklonila predlog, da bi se zakonile draginske doklade državnim uslužbencem. Pač pa je skupščina sprejela predlog prometnega ministra, da se dovoli prometnemu ministru 100 milijonov za plače železničarjem, za česar ni bilo postavk v proračunu.

Tedenske novice.

Zbor zaupnikov SLS se bo vršil v nedeljo 14. novembra 1926. ob pol 11. uri v veliki dvorani Narodnega doma v Celju. Na dnevnem redu je poročilo načelnika stranke dr. Antona Korošca, volitev načelnika stranke, volitev prvega podnačelnika stranke in slučajnosti. Vabljeni so vsi zaupniki.

Obvestilo. Občni zbor »Delavske zveze za Slovenijo« se vrši dne 28. novembra 1926 ob 9. uri dopoldne v Ljubljani. Natančnejša navodila slede. Jubilej krščanske dobrodelnosti. V nedeljo je Vincencijeva konferenca

Vabilo

na

SHOD KRŠČ. SOC. DELAVSTVA
ki ga priredi »Jugoslov. strok. zveza«
v petek dne 12. novembra 1926

ob 6 zvečer v veliki dvorani
»Rokodelskega doma« v Ljubljani
s sledečim dnevnim redom:

1. Splošen gospodarski položaj delavstva. (Poroča Jože Gostinčar.)
2. Tretji kongres in delovanje delavskih zbornic. (Poroča Franc Žužek.)

Kršč. soc. delavci in delavke: Vsi in vse na shod!

Jugoslov. strok. zveza.

sv. Nikolaja v Ljubljani obhajala 50 letnico svojega požrtvovalnega dela na polju krščanske ljubezni. Zahvalno slovesno sv. mašo je daroval v ljubljanski stolnici protektor družbe prevzv. gospod knezoškof Jeglič. Pridigo o krščanski dobroti je imel tržiški župnik g. M. Škrbec. Popoldne se je vršil slavnostni občni zbor, katerega je vodil osrednji predsednik g. Fr. Lavtizar. S službo božjo v marijanski kapeli se je jubilej zaključil. Jubileja se je udeležilo veliko prijateljev krščanske dobrodelnosti. Organizaciji krščanske dobrodelnosti želimo ob njenem jubileju največjega razmaha in božjega blagoslova, kajti potreba njenega sodelovanja v današnjih časih je velika.

Srbskohrvaški tečaj za delavce in nameščence. Za dramatično šolo, knjigovodski in nemški tečaj prosvetnega odseka Del. zbornice se je prijavilo mnogo delavcev in nameščencev. Zato je sklenil prosvetni odsek, da priredi še srbskohrvaški tečaj, ker je znanje srbskohrvaščine nujno potrebno vsem onim, ki hodijo na jug iskat dela. Vsi, ki bi želeli obiskovati ta tečaj, naj se zglase pri svojih kulturnih ali strokovnih organizacijah ali pa direktno pri prosvetnem odseku Delavske zbornice v Gradišču št. 2.

Knjižnica in čitalnica Delavske zbornice. V zimskem času bo odprta knjižnica in čitalnica prosvetnega odseka Delavske zbornice v Gradišču št. 2 vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od pol 6. do 9. ure zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure dopoldne. Delavci in nameščenci, obiskujte pridno v prostem času knjižnico in čitalnico svoje zbornice!

Odkritje Strossmayerjevega spomenika. Zadnje nedeljo so ob veliki udeležbi ljudstva odkrili v Zagrebu spomenik velikemu škofu Josipu Juraju Strossmayerju. Ob 9. uri dopoldne se je začel pomikati slavnostni sprevod, katerega so tvorila društva z zastavami, zastopstva itd. vsega do 10.000 ljudi, z Wilsonovega trga v stolnico, kjer je ob veliki asistenci opravil zagrebški nadškof dr. Ante Bauer slovesno službo božjo. Nato se je sprevod ponovno razvrstil in odkorakal pred spomenik, katerega so odkrili po govoru nadškofa dr. Ante Bauerja. Po odkritju spomenika je govorilo še več govornikov in na spomenik so položili razni zastopniki krasne vence.

Požar v vevški papirnici. V petek, dne 5. novembra, je nastal ob 6. uri zvečer silen požar v papirnici Vevče pri Ljubljani in uničil sušilnico in mizarško delavnico. Na pomoč so prihitela vsa okoliška gasilna društva, katerim se je po 2 in 3/4 urnem naporu delu posrečilo, da so omejila ogenj. Velika nevarnost je bila za celo tovarno, kajti plameni so objemali že sosednje objekte. Človeških žrtev ni bilo, čeprav je bila tovarna v polnem obratu.

Most na Otočah je narasla Sava deloma odnesla. Prehod je nemogoč. Kdor hoče na Brezje, naj se pelje na Radovljico, ker je most pri Podnartu tudi močno poškodovan.

Vihar podrl cel gozd. V noči od 29. na 30. oktobra je vihar ob cesti, ki vodi iz Vodice v Cerklje pri Kranju, podrl cele predele gozda v smeri od Olševka do Lahovč v širjavi 1 km. Cesta v Cerklje je bila dva dni od drevesnih debel zaprta za promet.

Smreke in hrasti do 40 cm debeli so bili zlomljeni tik nad koreninami.

Ponesrečen turist. V nedeljo popoldne se je na Turncu, to je na obronku Grmade pri Šmarni gori smrtno ponesrečil akademik Lojze De Reggija. Splezal je na Turnec in dosegel vrh, toda utrgala se mu je skala, za katero se je oprijel, nakar je padel okrog 50 m globoko v prepad. Pri tleh ga je še ujel neki turist v naročje, vendar se je De Reggija na mestu ulila kri ter je takoj izdihnil. Pokojnik je preplezal že mnogo nevarnih sten v triglavskem pogorju in je plezanje na Turnec smatral le za vajo za naporne plezalne ture.

Predrzen vlom. Na Polzeli so tavori od sobote na nedeljo ponoči vlomili v prostore g. Firčka, kjer so navrtali in izžgali Wertheim-blagajno. Odnegli so 50.000 Din v gotovini in še precej dragocenosti. Mimogrede so se v trgovini pokrepčali s sirom in likerjem.

Požar. 30. oktobra je nastal v vasi Rigonce, župnija Dobova, strahovit požar, ki je upepelil šestim posestnikom vse imetje. Žrtev požara je postala 28 letna posestnikova žena Marija Cirnski, ki je hotela iz goreče hiše rešiti, kar bi se še dalo, a se je zrušilo nanjo goreče tramovje. Potegnili so jo sicer takoj izpod razvalin, toda opekline so bile tako hude, da jim je podlegla v bolnici v Brežicah. Požar je nabrž nastal vsled iskre iz železniške lokomotive.

Dva roparska zločina. Sredi minolega tedna so v vasi Novoselec-Križ udrl v neko tamkajšnjo kmetško hišo maskirani roparji, umorili gospodarja in gospodinjo in nato oplenili hišo. Dne 5. oktobra so pa isti roparji udrl v upravno poslopje parne žage Hrvatske eskomptne banke, ustrelili uradnika in upravitelja, drugega uradnika pa smrtno ranili. Nato so vse tri oropali dragocenosti in gotovine ter vlomili tudi v blagajno, iz katere so odnesli 10.000 Din. Težko so ranili tudi kuharico.

Socialna Misel. Izšla je novembarska številka te edine slovenske revije za politično, kulturno, socialno in gospodarsko življenje. Na uvodnem mestu razpravlja Fr. Erjavec o najbolj perečem sedanjem socialnem vprašanju v Sloveniji, t. j. o brezposelnosti in izseljenstvu; M. Lilleg nadaljuje razpravo o francoskem sindikalizmu; dr. K. D. končuje svoj članek o razvoju naših delavsko varstvenih ustanov in podkrepljuje svoja izvajanja tudi s statistikami; Fr. Radešček nadaljuje svoje Ideje in smernice na delu za zedinjenje, v katerih odkriva marsikake temne strani omenjenega procesa in končno nadaljuje Fr. Erjavec svoj pregled zgodovine social. gibanja med Slovenci, v katerem to pot končuje poglavje o zgodovini kat. društev rokodelskih pomočnikov. Pregled je zopet prav pester in aktualen. Te lepe revije gotovo danes ne bi mogel pogrešati noben, ki se zanima za socialna vprašanja.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Nekateri prijatelji steklarji, ki se tako radi ponašajo s kulturo in s svojim obnašanjem, zopet in zopet kažejo, da so duševno daleč zaostali. Sicer je teh prenapeže, kar je gotovo v čast večini gospodarstvom, zelo mal odstotek, vendar je vsled tega početje teh junakov tembolj nerazumljivo. S tako kopo izbranih psokv na vse, kar ni rdečega, gotovo nikdo ne razpolaga, ko ti ljudje. Za svojega sodelavca imajo le zaničevanje, ne pa ljubezen, o kateri govorijo. In to bi naj bili zastopniki in voditelji delavskih organizacij. Pred gospodom ravnateljem uganjajo hinavščino, napram sotrpnom so pa največji kapitalisti. Prepričan sem, da dokler bodo imeli oni kakšna vodstva organizacij v rokah, nas bodo podjetniki huje izrabljali. Tu se ne da govoriti o nikaki skupnosti. Če nas bo to slepo sovraštvo rešilo, bo pokazala bodočnost. S tem, da mi grozite, da bom ob delo, pokažete vso Vašo revščino. Vas nisem prosil dela in še tudi nisem o tem informiran, da Vi odpuščate. Veseli

me pa ta Vaša ljubeznivost, za katero naj zvedo Vaši sodrugi po Sloveniji. Povem Vam, da me Vaše čekanje ne bo spravilo iz ravnotežja. Pripravljen sem, da nadaljujete tako, kot znate in s tem kažete Vašo izobrazbo. — Verdel Franc, steklarski delavec.

Hrastnik. Preteklo nedeljo je vprizoril dramatični odsek Izobraževalnega društva zanimivo igro »Fernando«. Igralci so svoje vloge izvršili izvršno. Obisk je bil dober kljub loteriji Društvenega doma v Trbovljah, katere žrebanje je odtegnilo marsikoga naši prireditvi. Tisoč ovir se stavlja našim pokretašem. Toda vsi napori temnih sil se razblinijo ob odločni vztrajnosti naših delavcev. 21. novembra se igra ponovi. Vsem vrlim igralcem in drugim tovarišem kličemo: Naprej pod zastavo krščanskega socializma!

Jesenice. Na praznik Vseh svetnikov so se marsikje obudili spomini ob lepih spomenikih, postavljenih padlim v svetovni vojni. Samo Jesenice še niso imele toliko korajže, da bi storile svojo častno dolžnost in postavile spomenik padlim, ki jih je nad 60 v naši občini. Upajmo pa, da se to v doglednem času zgodi.

Koroška Bela. Posledice zadnje poplave še vedno delujejo v naši občini. Sava je ubrala čisto drugo strugo in začela izpodkopavati hišo tovarniškega delavca Štrausa ter jo požrla polagoma v dveh dneh v svoje valove. Tudi hiša tovarniške vdove Reven, ki je še nedograjena, je v isti nevarnosti. Spričo stanovanjske krize je potrebna nujna pomoč, na katero pa ni dosti upanja, ker gre vse za »potrebnejše poplavljenec«.

Jesenice. V nedeljo dne 7. nov. so sklicali socialisti javen shod, na katerem je poročal tajnik Del. zbornice Uratnik o kongresu Del. zbornic v Belgradu. Obrazložil je položaj cele države, v katerem vidimo vso bedo in propast delavstva. Dobro je bilo poročilo o stanovanjskem vprašanju ter Bratovskih skladnicah. Bedo v delavskih vrstah pa bo odpravilo le delavstvo samo, če bo spoznalo, da je le v skupnosti moč. Ker smo krščanski socialisti v teh vprašanjih edini s socialisti, zato bo trebalo stvoriti močne strokovne organizacije, ki bodo zmožne delavstvu pomagati. Ker pa organizacija ni posamezen odbornik ali zaupnik ali član, ampak je le celota tukaj zmožna delovati. Zato tisti, ki čutite krščansko — v naše organizacije. Ako bomo vsi delali, lahko pričakujemo uspehov.

Velenje. Pretečeni mesec se je poročil naš tovariš Rudolf Oštir z gđc. Mici Grobelnik. Novoporočenec je bil jako delaven član posebno pri Kulturnem in izobraževalnem društvu kakor tudi pri JSZ. Želimo mu obilo blagoslova z željo, da bi še z naprej ostal zvest našim krščanskim društvom.

Krekova mladina.

Ob dr. Jan. Evg. Krekovem grobu.

Kakor že več let sem, tako je tudi letos »Krekova mladina« položila venec na grob svojega vzornika in narodnega voditelja dr. J. Ev. Kreka. Številni člani »Krekove mladine«, podružnice v Ljubljani, so med petjem Pevskih zvez na pokopališču v Vseh svetih ob 3 popoldne obstopili grob tega izrednega pokojnika.

Marsikdo od obiskovalcev pokopališča sv. Križa je uprl svoj pogled na okusno okrašen grob velikega pokojnika, a nikdo ne s tako hvaležnostjo, kakor tisti, ki sicer niso materijalno, pač pa idejno obogateli od neumornega dela dr. J. Ev. Kreka, velikega socialnega in narodnega roditelja Slovencev. Spomin na vse to je tistemu, ki ga je poznal in razumel, orosil oko ob vzdihu: »Njega danes manjka!«

Zato kličemo iz polnega srca hvaležnosti in zanosa: »Slava njegovemu spominu!«

Krekova mladina Ljubljana bo priredila v nedeljo, dne 14. t. m., ob 7 zvečer v prostorih konzumske kletti svoj vsakoletni »Martinov večer« s srečolovom, šaljivo pošto, lovom za

gosjo, ameriansko ženitvijo itd. Vsi, ki se hočejo pošteno in dobro zabavati, naj ne pozabijo obiskati v nedeljo konzumsko klet, kjer se bo dobilo vse poceni in dobro.

Krekova mladina Jesenice. Naši mladi Krekovci kljub ogromnim zaprekam neumorno vztrajajo, dasi so marsikomu trn v peti. Vprašamo se pa, čemu vse to? Krekovci hočejo pač poživiti delavsko zavest stanovske izobrazbe. Sicer pa umemo to bojzati! Kršč. socialistično delavstvo hoče osamosvojitve, samo hoče vzeti svojo usodo v roke; to pa ne gre drugače kot v posebni organizaciji. Temelj osamosvojitve je izobrazba in te pač žele naši Krekovci in to predvsem delavske. Delavstvo stoji kljub današnjim neprilikom pred velikimi nalogami in te bo rešilo le, če bo izobraženo in kot tako zaneslo novega duha v delavske armade. Delavec sem, krščanski socialist sem, sam se hočem vladati, sam zidati bodočnost sebi in svojim potomcem! Pač je cilj še daleč, a to nas ne sme motiti. Kjer je poštenje in volja do dela, tam morajo biti uspehi prej ali slej! V kratkem se bo pričela pri nas socialna šola. Zato vabljeni vsi, ki se čutite zapostavljene v svojih pravicah, da boste spoznali pota, katera morate hoditi, če hočete soustvarjati boljšo družbo, družbo poštenja, družbo resnično krščansko!

Krekova mladina Sv. Jedert. Kakor že zadnjič javljeno, se bo vršil v nedeljo 14. t. m. ob 11. uri dopoldne ustanovni občni zbor naše podružnice. Tovariši in tovarišice, naj pokaže naš ustanovni občni zbor, da je med nami res duh krekovstva. Zato vsi tovariši in tovarišice polnoštevilno na občni zbor, ki naj bo izraz našega duha!

Trbovlje. Nogometni klub »Krekove mladine« v Trbovljah vabi vse tovariše, ki imajo resno veselje do nogometa, da se prijavijo. Preko zime bo treba, da predelamo vso tehnično stran, katero potrebujejo člani, da se usposobijo v nogometu. Zimski čas je zato najbolj pripraven, da vse

pripravimo za spomlad. — Za pripravljalni odbor A. Tausel, A. Zajc.

Krekova mladina Sv. Miklavž pri Ormožu. Po daljšem odmoru smo zopet začeli z rednim delom. Odborniki kakor tudi člani, kateri so bili dosedaj zaposleni z delom za svoj kruh, so zopet enkrat prosti in se bodo v zimskem času lahko posvetili delu v društvu. Tudi lokal v Društvenem domu je izprazen in društvu zopet na razpolago. Dne 7. novembra smo imeli zopet sestanek, ki je bil precej dobro obiskan, čeprav jih je po lanskem imeniku precej manjkalo. Vendar so se udeležili sestanka najboljše naši fantje in dekleta, od katerih upamo, da jih bomo vzgojili v delavce, kakršnih nam zelo manjka. Na dnevnem redu je bil referat tov. J. Kosiča, kateri je v stvarnih in lepih besedah govoril članstvu o našem očetu dr. Kreku ter bodril navzoče, da mu skušamo slediti vsak po svoji moči. Značilno je, da je imel tov. Kosič svoj prvi govor, kateremu moramo dati vse priznanje. Nato je podal tov. podpredsednik poročilo o pomenu I. viničarskega kongresa ter o viničarskem pokretu sploh, kateri se razvija z veliko naglico naprej v široke mase našega delavstva. Pozval je Krekovce, da sodelujejo čim bolj za veličastnejši uspeh kongresa. Poudarjal je tudi pomen Krekove socialne šole za naše fante. Prijavilo se je precejšnje število fantov za to šolo. Zaključil je sestanek tov. predsednik s pozivom na navzoče, da se naj redno udeležujejo sestankov, redno plačujejo članarino in točno izpolnjujejo svoje dolžnosti napram organizaciji.

Za žene in dekleta.

Gospodinje ne nosite vrelih jedi na mizo! Skoraj neverjetno je, kako trdovratno se drže gospodinje in kuharice grde razvade, da postavljajo vrele jedi na mizo. Te vrele jedi se morajo precej zavžiti, zvečiti in požirati. Žal, da se ne ve in ne pomisli, koliko se s tem pri najboljši volji škoduje! Prvi slab naslednik te grde raz-

vade je ona, dandanes skoraj splošna tožba o zobnih bolečinah in zgodaj pokvarjenih zobeh z vsemi slabimi posledicami. Cela vrsta zobozdravnikov se živi od tega, ker postavljajo kuharice jedi in pijače skoraj vrele na mizo. Še vedno premišlujejo in iščejo vzrokov, zakaj da se zobje v gornji čeljusti poprej pokvari nego oni v spodnji čeljusti. Vzrok je prav blizu. Le opazujmo vroč grizljaj, ki ga vzamemo v usta. Pekoči grizljaj najprej jezik z neznansko hitrostjo premetava in suče semtertja, pri tem pa se zadeva pekoča jed ob notranjo stran v zgornji čeljusti. Odtod prihaja, da se zobje zgornje čeljusti najprej razpočijo, začnejo drobiti in krushiti, in sicer na notranjih robovih. V te razpoke se zarivajo zobni posteljni škodljive tekočine, kakor sladkor itd., ter zobe neusmiljeno uničujejo.

Cela jabolka za kompot. I. Olupi srednje debela jabolka, izkroži jim sredico, deni jih v posodo drugo poleg drugega, prilij jim do polovice vode, poškropi jih z limonovim sokom, deni jih v pečico in jih pokrita pari. Ko so na eni strani mehka, jih obrni še na drugo stran, da malo zarumene. Jabolka zložijo v skledo, v sredo pa, kjer si jih izkročila, naloži brusnic, ribezlja ali kake omake. II. Omij jabolka, deni cela v posodo, drugo poleg drugega, jim prilij do polovice vode in potresi s sladkorjem. Praži jih v pečici (roru). Ko so na eni strani popečena, jih obrni. Pečena daj k pečenki ali mesto močnate jedi.

Razno.

Svojo hčer prodal za 3000 Din. V Iloku pri Osijeku se je nameravala obesiti 19 letna ciganka Aranka Kolombari, ker jo je oče po ciganski navadi za 3000 Din prodal ciganu Toši Kološariju za ženo, a ga ona ni marala. V zadnjem trenutku so jo še rešili.

Obisk v potopljeni ladji. Premagani Nemci so l. 1919. potopili v morje bojno ladjo »Hindenburg«, da ne bi prišla v roke zmagovalcev. Letos

je neka angleška družba začela z deli za dvig te ladje. Ladja je težka 27 tisoč ton, a vode je v nji 50 tisoč ton. Z velikimi sesalkami so začeli vodo pumpati, a jim nazaj vdira in ladja se je komaj zazibala. Podjetnik se je potopil v ladjo, da si jo ogleda. Našel je na nji vse v lepem redu, kakor je bilo pred sedmimi leti, ko je še plaval po vrhu morja. Vsaka stvar je bila na svojem mestu. Na poveljniki mizi je našel še nekatera zadnja povelja. Ko je vse razgledal, se je zopet dvignil na zrak in nadaljuje delo. Če se posreči ladjo dvigniti, bo milijonski dobiček.

Predor med Sicilijo in italijansko celino. V Rimu je bil ustanovljen odbor, ki se bavi z načrtom, da bi se zgradil med Sicilijo in italijansko celino predor. Predor naj bi se zgradil med Punto Ganizirri in rtičem Pezzo v Kalabriji.

Najstarejši mož umrl. V Tiflisu je umrl neki Andrej Nikolajevič Andrusenko, ki se je boril proti Napoleonu leta 1812. Bil je 45 vojak, trikrat ranjen v raznih bojih ter imel več brazd od sabel na licih. V svojem življenju je bil le enkrat pred 125 leti pijan. Cil do smrti je šel sam v bližnje mesto po tobak, se usedel na klopu v parku in zaspal za vedno v starosti 150 let.

Za kratek čas.

Za en las. A: »Mi smo te pričakovali na kegljišču, pa te ni bilo.« — B: »Samo za en las je manjkalo, da nisem prišel.« — A: »In tisti las je bila tvoja žena — kaj ne da?«

Popravljen ime. »Čížek se pišete? Če ima človek tako smešen priimek, naj prosí, da se mu predrugači!« — »To se je že zgodilo. Prej sem se pisal Gimpel.«

Vrednost denarja.

Za 1 dolar dobiš 56.60 Din; za 100 franc. frankov 183 Din; za 100 lit 237 Din; za 100 avstrij. šilingov 800 dinarjev; za 100 čeških kron 168 Din; za 100 nemških mark 1348 Din.

Pierre L' Ermite:

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

II. poglavje.

V pisarni je župnik odložil svoj podloženi plašč, pod katerim je imel majhen koretelj, kajti nosil je bil pravkar obhajilo bolniku. Spravil je v kovček droben ciborij iz modre postekline, obrisal si potno čelo, sedel čisto nasproti dekletu in dejal:

»Zdaj vas pa poslušam...«

»Malo dolgo bo trajalo, gospod župnik!«

»Okoristite se z menoj sedaj, ko me držitel Ponavljam vam, da vas poslušam...«

»Potem se pa predstavim: Pišem se Rozalina pl. Cressy... Moji starši in stari starši so bivali na Framboisièru, lepem in starodavnem družinskem posestvu v Provansi. Vojna jih je popolnoma uničila; predvsem je ubila mojega brata, letalskega nadporočnika; oče in mati sta mi umrla od žalosti v presledku treh mesecev. Vse je bilo prodano, celo dragocenosti: vsi dolgovi so bili poplačani do zadnjega vinarja; vrnem se lahko tja doli z visoko dvignjeno glavo. Ampak ostala sem brez vsakršne strehe in brez peči zemlje. Prišla sem včeraj v Pariz, da si najprej dobesedno zaslužim za kruh, potem pa se skušim kako osamosvojití.«

Župnik jo motri... Ubožica! Sam pri sebi primerja njeno nežnost z načrtom, ki ga razklada, morda ne da bi slutil prozaično trdost.

»... Mislim,« nadaljuje ona, »da je v mestu kot je Pariz pač nekje kakšen kotiček, kjer more dobiti pošteno dekle delo in živeti od njega. Druga gega pa ne rabim...«

»Brez dvoma, drago dete, taka mesta so... A treba jih je najprej najti, kar ni tako lahko kot domnevate. Potem pa mora biti človek opremljen, da jih obdrži... Ali mi dovolite, da vam stavim nekaj predhodnih in potrebnih vprašanj?«

»Lepo prosim, gospod župnik.«

»Ali imate učiteljsko spričevalo... enostavno ali višje?«

»Ne, moji starši niso nikdar mislili, da bi ga mogla nekoč le najmanj potrebovati.«

»Ali znate stenografijo?«

»Ne, kót v Provansi, kjer sem živela, je delo veselega solca... Tam ni nobene industrije.«

»In strojepisje? ...«

»Ne.«

»Knjigovodstvo?«

»Ne.«

»Slikate nekoliko? ...«

»Ne.«

»Rišete? ...«

»Ne.«

Tu prekine dekle to spraševanje, ki ji s svojo jasnostjo očividno zadaja bol.

»Gospod župnik, moj lok ima dve struni...«

»Kateri?«

»Sem zelo muzikalna...«

»Prav, toda...«

Župnik se obotavlja, ali bi nadaljeval ali ne. »V tej prestolnici so Parižanke, ki so dobile na konservatoriju prvo odliko za igranje na glasovir in ki iščejo učnih ur, pa jih ne dobe...«

»In angleški znam.«

»To je trumf, kajpada, majhen trumf v vaših igri...«

»Torej, gospod župnik, ali imate kaj v izgledu zame? ... Za družabnico? ...«

»To je bajka! To je le izjemen slučaj.«

»Karkoli?«

»To se iztakne najtežje. In potem pa upravi ne morete delati karkoli. Ne prikriam vam, zakaj vi stopate v življenje, v grozovito življenje, ubogi otrok, da pripadate socialnemu razredu, ki se da v naših modernih časih vrlo težko uporabiti, ne da bi bili na to pripravljeni. Náte! ...«

In potegnil je več žolnih beležnic iz predala svojega pisalnika:

»Tu imam imena cele množice deklet v vašem položaju... povečini zajemljivih. Iskal sem, iščem, oprezujem, a, žal, prav redko kaj najdem...«

»Živeti je vendar treba. Ampak, da lahko živimo, se je treba prej pripraviti na življenje. Celotna mačka nauči svoje mlade loviti miši.«

Spogledala sta se.

Ona — bolestnolepa v svoji veliki tesnobi, ki je delala njene oči še bolj modre in lica še bolj blede.

On — motreč jo s svojo skušenostjo glede ljudi in stvari... razžaloščen radi svoje nemoči v tem pričujočem slučaju, ki je bil mogoče še bolj simpatičen kot drugi.

In vendar je imel dosti zvez!... Poznal je šefe velikih podjetij, ravnatelje mogočnih bank! V svojem cerkvenem sosvetu je imel direktorja podružnice Eskomptne banke in več drugih.

A že vnaprej je videl osupli, zadrege polni obraz vsakega izmed njih, če bi predlagal Rozalino pl. Cressy za eno izmed njihovih poslovalnic. Slišal je odgovor:

SVOJ DOM SI ZIDA

kdor je stalen odjemalec v poslovalnicah našega I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani!

Nad 400.000 Din ali 1.600.000 kron se je izplačalo članom na 3% popustu (dividendi) v poslovnem letu 1925/26. Ker obstoji zadruga že nad 30 let, lahko vsak sam izračuna, koliko bi utegnili znašati v tej dobi članom napravljeni prihranki.

Priglasite novih članov sprejemajo vse naše poslovalnice.